Η “προφητεία” του Ζ. Παπαντωνίου

Έχουν περάσει 84 χρόνια από τότε που ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου σε ένα κείμενο του εξέφραζε την αγωνία του για τους κινδύνους που απειλούσαν την Αθήνα. Ας θυμηθούμε το κείμενο και τον συγγραφέα.

Ήταν το 1927, στην «Νέα Εστία» (πρώτο έτος της έκδοσης της) το άρθρο του Ζαχαρία Παπαντωνίου με τίτλο «Εξουσία Δημόσιας Καλαισθησίας». Προφητικό αλλά και σήμερα επίκαιρο όσο ποτέ καθώς οι φόβοι του συγγραφέα έχουν πλήρως επιβεβαιωθεί.

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου όταν έγραφε το κείμενο αυτό ήταν ήδη 50 χρόνων. Είχε κατέβει στην Αθήνα από τη γενέτειρα του, το Καρπενήσι, είχε ζήσει κάποιο καιρό στο Παρίσι, είχε διατελέσει νομάρχης επί Ελευθερίου Βενιζέλου και είχε εκδόσει το 1919 το περίφημο αναγνωστικό του «Τα ψηλά βουνά» που έμεινε στην ιστορία της εκπαίδευσης. Είχε διοριστεί διευθυντής της Εθνικής Πινακοθήκης. «Πρίγκιπα του νεοελληνικού λόγου» τον ανέφεραν καθώς και «παιδί του βουνού» αλλά και κοσμοπολίτη.

Ο Παπαντωνίου το 1938 θα γινόταν Ακαδημαϊκός και θα πέθαινε δύο χρόνια αργότερα μέσα στο τράμ, καθώς πήγαινε στην Ακαδημία.

Ας θυμηθούμε τώρα παραγράφους από το κείμενο, όπως ακριβώς είχε δημοσιευθεί στην Νέα Εστία

«Οι ανθρώπινες βαρβαρότητες εναντίον της μορφής των Αθηνών, βαρβαρότητες από το κράτος, από ιδιώτες, από εταιρείες, από τον καθένα που διαθέτει λίγη πέτρα, είνε καιρός να ξυπνήσουν στους λίγους Αθηναίους (ο Μωρεάς θεωρούσεν "Αθηναίους" μια κατηγορία λεπταισθήτων ανθρώπων έστω έστω κι αν ήσαν από την Κίνα) το πνεύμα της πόλεως ή καλλίτερα το πάθος της πόλεως. Ας σώσωμε την πρωτεύουσα.

Εξ αιτίας της αναισχυντίας στην οποίαν ωδήγησε η ανάγκη να κατέχωμε οικόπεδα σ' αυτό τον ιερό και δυστυχισμένο χώρο, επρότεινα εδώ και λίγον καιρό στην εφημερίδα "Ελεύθερο Βήμα" να νομοθετηθή μια Εξουσία Δημοσίας Καλαισθησίας, ανώτατο συμβούλιο από αρχαιολόγους, καλλιτέχνες, ιστορικούς και αρχιτέκτονες, εξουσιοδοτημένο να επιτρέπει ή να απαγορεύει κάθε τι που

επηρεάζει τη μορφή της πόλεως. Οικοδομαί και μνημεία, διαρρυθμίσεις δρόμων, κήπων, βράχων, το σημαντικό ή το ελάχιστο, αρκεί τα σχετίζεται με την όψη των Αθηνών-και τι είν'εκείνο που δεν επηρεάζει τη μορφή της πόλεως-θα κρίνωνται από ένα αρμόδιο σώμα και απλούστατα δεν θα γίνωνται, αν δεν πρέπει να γίνουν. Τη μορφή της πόλεως θα την εξουσιάζει τότε ένα Συμβούλιο».

Και ο Παπαντωνίου συνεχίζει:«Έξω από την πρωτεύουσα του Ελληνισμού καταστρέφομε πενήντα ετών δάση και διατηρούμε ένα βάρβαρο θέαμα που προσβάλλει περισσότερο από τον ανθρωπισμό μας την καλαισθησία μας. Να που η ευθιξία της μορφής, αν την είχαμε θα έσωζε τη δασική φυτεία της Αττικής. Η ίδια ευθυξία της μορφής αν υπήρχε σε εμάς, θα είχεν εξεγείρει όλους εναντίον της αδιάντροπης ιδέας να χτισθή μια τούρτα στην κορυφή του Λυκαβηττο».

Και καταλήγει: «Ας γίνωμε ικανοί να προστατεύσωμε μόνοι μας την πρωτεύουσα. Τη διατήρηση των μυστικών δεσμών της αισθητικής και της ιστορίας, οι οποίοι με την συνεργασία των σχηματίζουν τη μορφή μιας πόλεως, πρέπει να την εμπιστευθούμε σε ένα σώμα Δημόσιας Καλαισθησίας, συγκροτημένο με αυστηρότητα και προσοχή, όχι γνωμοδοτικό απλώς, κυρίαρχο σώμα, που θα έχει το δικαίωμα να απαγορεύει βαρβαρότητες και στο ίδιο το κράτος».

Στις δεκαετίες που πέρασαν η Αθήνα είχε πολλές απώλειες. Έχασε τα ποτάμια της, λοφίσκοι εξαφανίστηκαν από την επέλαση του μπετόν, νεοκλασικά κτίσματα ισοπεδώθηκαν από τις μπουλντόζες. Η Αθήνα όμως έγινε μια μεγαλούπολη, μεμονωμένα κτίρια υψηλής αρχιτεκτονικής κοσμούν την πρωτεύουσα, συνοικίες σώζονται και προσφέρουν πολιτιστικές εκδηλώσεις, νεοκλασικά σπίτια προστατεύονται και ξαναζούν.

Είναι η ώρα οι δημότες της Αθήνας, συλλογικά και ατομικά, να αποδείξουν την καλαισθησία που ζήτησε με το άρθρο του ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου και να συμμετάσχουν ενεργά στην αναβάθμιση της Αθήνας.

Κείμενο: Αλέκος Λιδωρίκης

Πηγή: http://culture.ana-mpa.gr/view5.php?id=10950